

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

Факультет хореографічного мистецтва
Кафедра фізичної культури і здоров'я

**ПРОГРАМА ТА НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З
ДИСЦИПЛІНИ
БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА**

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань - 02 Культура і мистецтво, 03 Гуманітарні науки, 06 Журналістика, 07 Управління та адміністрування, 05 Соціальні та поведінкові науки, 24 Сфера обслуговування.

Спеціальність – 028 Менеджмент соціокультурної діяльності, 034 Культурологія, 073 Менеджмент, 025 Музичне мистецтво, 027 Музезнавство, пам'яткознавство, 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа, 053 Психологія, 021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво, 024 Хореографія, 026 Сценічне мистецтво.

Освітньо-професійна програма – Менеджмент соціокультурних проектів, Культурні дослідження, Музеефікація історико-культурної спадщини, Інформаційно-документна та бібліотечна діяльність, Кризова психологія, Аудіовізуальне мистецтво та виробництво, Академічний спів, Естрадний спів, Оркестрові духові та ударні інструменти, Оркестрові струнні інструменти, Музичне мистецтво естради, Народні інструменти, Народний спів, Хорове диригування, Фортепіано, Сценічне мистецтво, Хореографія.

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень.

Харків, 2024 рік

УДК 614.8(073)

Б 40

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 1 від 31.08.2024 р.)

Рецензент:

Завідувачка кафедри фізичної культури і здоров'я ХДАК, **Цигановська Н. В.**

Укладачі:

Доцент кафедри фізичної культури і здоров'я, кандидат технічних наук старший науковий співробітник **Олександр КАЗАКОВ**

Доцент кафедри фізичної культури і здоров'я, кандидат біологічних наук, доцент **Ігор КУШНАРЬОВ**

- Б 40   **Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі культури і мистецтва : програма та навч.-метод. матеріали з дисципліни для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / М-во культури та стратегічних комунікацій України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т хореограф. мистецтва, Каф. фізичної культури і здоров'я ; [уклад.: О Казаков, І. Кушнар'ов]. Харків, 2024. 12 с.**

Навчальний курс «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі культури і мистецтва» являє собою важливий компонент у підготовці бакалаврів, метою якого є формування в здобувачів освіти елементів екоцентрованого світогляду і культури спілкування з природою відповідно до концепції сталого розвитку суспільства; оптимізація взаємин між людиною і навколишнім середовищем; закріплення навичок ідентифікації небезпечних і шкідливих чинників впливу на здоров'я людини, уміння приймати правильні рішення в умовах надзвичайних ситуацій, створювати безпечні умови власної життєдіяльності і охорони праці.

УДК 614.8+331.45]:[7.01/.09+008]](073)

© Харківська державна академія культури, 2024 р.

© Казаков О.Є., 2024 р.

© Кушнар'ов І.О., 2024 р.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3		Обов'язкова	
Розділів – 2	Галузі знань - 02, 03, 06, 07, 05, 24.	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Спеціальності – 028, 034, 061, 073, 025, 027, 029, 053, 242, 021, 024, 026.	1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: 2 аудиторних – 30 самостійної роботи студента – 60	Ступінь - бакалавр	Лекції	
		10 год.	4 год.
		Практичні	
		20 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Вид контролю:	
		диференційований залік	Диференційований залік

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 40 % аудиторні, 60 % самостійні;
- для заочної форми навчання – 10 % аудиторні, 90 % самостійні.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення є формування в студентів елементів екоцентричного світогляду і культури спілкування з природою, відповідно до концепції сталого розвитку суспільства; оптимізація взаємин між людиною і навколишнім середовищем; закріплення навичок ідентифікації небезпечних і шкідливих чинників впливу на здоров'я людини, уміння приймати правильні рішення в умовах надзвичайних ситуацій, створювати безпечні умови власної життєдіяльності і охорони праці.

КОМПЕТЕНТНОСТІ

Загальні компетентності

Назва освітньої програми	Шифр загальної компетентності	Зміст компетентності
Інформаційна, бібліотечна та архівна справа	ЗК 13	Здатність запобігати виникненню НС та виробничих ризиків, а в разі їх виникнення приймати адекватні рішення та виконувати дії, спрямовані на їх ліквідацію, надавати домедичну допомогу потерпілим при нещасних випадках, використовувати та застосовувати у своїй практичній діяльності технології, спрямовані на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини в сучасному навколишньому середовищі.
Аудіовізуальне мистецтво та виробництво	ЗК 18	
Сценічне мистецтво	ЗК 9	
Академічний спів, Естрадний спів, Народний спів, Музичне мистецтво естради, Народні інструменти, Оркестрові духові та ударні інструменти, Оркестрові струнні інструменти, Фортепіано	ЗК 18	
Хорове диригування	ЗК 19	
Хореографія	ЗК 5	
		Навички здійснення безпечної діяльності

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Назва освітньої програми	Шифр програмного результату навчання	Зміст програмного результату навчання
Кінотелережисура	ПРН 20	Володіння знаннями, уміннями й навичками щодо забезпечення необхідного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях, охороні праці та виробничої санітарії.
Кінотелеоператорство, відеоблогінг і телерепортерство	ПРН 19	
Фотомистецтво та відеографія	ПРН 21	
Естрадний спів, Народний спів, Музичне мистецтво естради, Оркестрові духові та ударні інструменти,	ПРН 18	
Оркестрові струнні інструменти, Академічний спів,	ПРН 19	
Народні інструменти, Фортепіано	ПРН 20	
Хорове диригування	ПРН 22	

Хореографія	ПРН 5	Аналізувати проблеми безпеки життєдіяльності людини у професійній сфері, мати навички їх попередження, вирішення та надання першої допомоги.
Сценічне мистецтво	ПРН 22	Володіння знаннями, уміннями й навичками з планування та управління заходами цивільного захисту, надання домедичної допомоги постраждалим при нещасних випадках.

2. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Охорона праці в галузі

Тема 1. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві.

Тема 2. Основи виробничої санітарії та гігієни праці.

Тема 3. Основи безпеки праці на підприємствах і в організаціях.

Розділ 2. Безпека життєдіяльності.

Тема 4. Ризики та планетарні небезпеки людства.

Тема 5. О Соціально-політичні небезпеки.

3. Структура навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна складається з 2-х розділів, які містять 5 тем змістовно пов'язаних між собою.

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
		л	прак.	с.р.		л	прак.	с.р.
Розділ 1. Охорона праці в галузі								
Тема 1. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві.	14	2	4	8	14	2	2	10
Тема 2. Основи виробничої санітарії та гігієни праці.	23	2	4	17	23			23
Тема 3. Основи безпеки праці на підприємствах і в організаціях	23	2	4	17	23			23
Розділ 2. Безпека життєдіяльності								
Тема 4. Ризики та планетарні небезпеки людства.	16	2	4	10	16	2	2	12
Тема 5. Соціально-політичні небезпеки.	14	2	4	8	14			14
Усього годин	90	10	20	60	90	4	4	82

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1.	Тема 1. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві.	4	2
2.	Тема 2. Основи виробничої санітарії та гігієни праці.	4	
3.	Тема 3. Основи безпеки праці на підприємствах і в організаціях.	4	
4.	Тема 4. Ризики та планетарні небезпеки людства.	4	2
5.	Тема 5. Соціально-політичні небезпеки.	4	
	Усього	20	4

Методичні рекомендації до підготовки к практичним заняттям

На практичних заняттях заслуховуються, обговорюються та оцінюються інформаційні повідомлення. Інформаційні повідомлення готуються студентами за темою визначеною викладачем. Для заслуховування інформаційного повідомлення відводиться до 10 хвилин. Виступ студента заслуховується в межах встановленого часу від початку до кінця. Виступ студента може перериватись тільки у разі відхилення від теми виступу і недотримання часу. Після виступу проводиться його коротке обговорення, під час якого слід скласти творчу атмосферу шляхом виділення проблемних питань на наступне обговорення. За результатами виступу та його обговорення викладач дає оцінку студенту при підведенні підсумків практичного заняття.

Практичне заняття 1: Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Організація охорони праці на підприємстві.

Мета вивчення: Засвоїти систему та компетенції державного управління охороною праці в Україні. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в організації.

Навчальні питання:

1. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція.
2. Органи державного нагляду, регіонального, відомчого та громадського контролю за охороною праці.
3. Система управління охороною праці.
4. Відповідальність за порушення законодавства з охорони праці.
5. Навчання, інструктажі та перевірка знань працівників з питань охорони праці.
6. Служба охорони праці підприємства.

Література: [1, 2, 5, 6, 15, 16, 21].

Обладнання: конспект лекцій, плакати, навчальна література.

Практичне заняття 2 : Основи виробничої санітарії та гігієни праці.

Мета вивчення: Основи фізіології праці. Гігієна праці, її значення. Чинники, що визначають санітарно-гігієнічні умови праці. Загальні підходи до оцінки умов праці та забезпечення належних, безпечних і здорових умов праці.

Навчальні питання:

1. Визначення і класифікація виробничих шкідливостей.
2. Мікроклімат виробничих приміщень.
3. Вентиляція виробничих приміщень.
4. Освітлення виробничих приміщень.
5. Вібрація.
6. Шум, ультразвук, інфразвук.
7. Іонізуючі випромінювання. Види іонізуючих випромінювань.
8. Електромагнітні поля і електромагнітні випромінювання радіочастотного діапазону.

Література: [1, 2, 5, 6, 15, 16, 21].

Обладнання: конспект лекцій, плакати, навчальна література.

Практичне заняття 3: Основи безпеки праці на підприємствах і в організаціях.

Мета вивчення: Ознайомитись з класами шкідливості підприємств за санітарними нормами. Вимоги до розташування промислового майданчика підприємства, до виробничих та допоміжних приміщень. Вимоги охорони праці до розташування виробничого і офісного обладнання та організації робочих місць.

Навчальні питання:

1. Класи умови праці.
2. Напруженість праці.
3. Санітарно-захисні зони підприємств..
4. Вимоги до розташування виробничого і офісного обладнання.
5. Вимоги до організації робочих місць.

Література: [1, 2, 5, 6, 15, 16, 21].

Обладнання: конспект лекцій, плакати, навчальна література.

Практичне заняття 4: Ризики та планетарні небезпеки людства.

Мета вивчення: Ознайомитись з класами та видами ризиків і планетарних небезпек. Методи оцінки ризику виникнення небезпек. Глобальні проблеми людства.

Навчальні питання:

1. Як розуміти принцип «передбачати і запобігати»?
2. Який спосіб оцінки ступеня небезпек кращий?
3. Яким чином можна управляти ризиком?
4. Які сучасні глобальні небезпеки для людства?
5. Фреони. Їх дія в атмосфері.

Література: [1, 2, 5, 6, 15, 16, 21].

Обладнання: конспект лекцій, плакати, навчальна література.

Практичне заняття 5: Соціально-політичні небезпеки.

Мета вивчення: Ознайомитись з характеристиками соціального середовища та сферою суспільного життя. Що відноситься до соціальних небезпек. Методи маніпулювання свідомістю людини. Природа і форма пливку на людину.

Навчальні питання:

1. У чому відмінність інформації і дезінформації?
2. Які негативи можуть містити засоби масової інформації?

3. Чи має наркозалежність альтернативу?
4. Відмінність соціальної та професійної злочинності.
5. Причини виникнення тероризму.
6. Особливості паніки як небезпеки.

Література: [1, 2, 5, 6, 15, 16, 21].

Обладнання: конспект лекцій, плакати, навчальна література.

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		дфн	зфн
1.	Тема 1. Правове поле України в системі БЖД та ОП. Законодавчі та нормативні акти України у сфері БЖД та ОП. Державні органи управління та нагляду за БЖД та ОП. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Організація навчання та перевірки знань з питань БЖД та ОП.	8	10
2.	Тема 2. Умови праці на виробництві. Виробничий травматизм і профзахворювання. Загальні вимоги безпеки виробничого устаткування і процесів.	17	23
3.	Тема 3. Поняття електробезпеки. Дія електричного струму на організм людини. Види електричних травм. Фактори, що впливають на ступінь ураження електричним струмом. Причини електротравм та умови їх виникнення. Класифікація електроустановок і приміщень за небезпекою ураження людини електричним струмом. Методи захисту від ураження електричним струмом. Статична електрика та захист від нього. Показники пожежо- та вибухонебезпечних речовин і матеріалів. Категорії приміщень і будівель з вибухопожежної та пожежної небезпеки. Класифікація вибухо- та пожежонебезпечних приміщень (зон). Пожежна безпека виробничих будівель, приміщень і технологічних процесів. Гасіння пожеж.	17	23
4.	Тема 4. Класифікація небезпек і надзвичайних ситуацій. Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Техносфера як компонент природного середовища. Небезпеки у виробничій сфері. Фізичні небезпеки. Хімічні небезпеки. Біологічні небезпеки. Психофізіологічні небезпеки. Техногенні аварії. Метеорологічні небезпеки. Топологічні небезпеки. Тектонічні небезпеки.	10	12
5.	Тема 5. Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру. Характеристика соціального середовища. Соціальні небезпеки: інформація і дезінформація. Методи маніпулювання свідомістю людини. Криміногенні ситуації. Тероризм і паніка.	8	14
	Разом	60	82

6. Форми поточного та підсумкового контролю;

Методи навчання

Лекційні та практичні заняття.

Форми контролю

Усне опитування, виступи на практичних заняттях, здача заліку.

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Розділ 1			Розділ 2		Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	40	100
10	13	13	14	10		

Розподіл балів за формами контролю:

- відвідування усіх занять — 10 балів;
- відповідь під час семінару (8 семінарів) — до 50 балів;
- відповідь на заліку – до 40 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методичне забезпечення

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (КНМЗД);
2. Законодавчі та нормативно - правові документи;
3. Методичні розробки навчально-методичного комплексу (НМК) навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Обов'язкова

1. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
2. Кодекс цивільного захисту України (зі змінами). Затв. Президентом України 02.10.2012 // "Голос України" від 20.11.2012. – № 220.
3. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. - К., 1998.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України. - К., 1992.
5. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - № 27.
6. ДСТУ 3891-99 "Безпека у надзвичайних ситуаціях". К.: Держ. Стандарт. – 1999.

7. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” // Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 41. – Ст. 546.

8. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / І.П. Пістун. – Суми: Унів. Кн., 1999. - 301 с.

9. Желібо Є.П. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для студ. вищ. закл. освіти України I - IV рівнів акредитації/ Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарни; За ред. Є.П. Желібо, В.М. Пічі. - К.: Каравела, 2002. - 327 с.

10. Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі: Опорний конспект лекцій / уклад.: Казаков О. Є., Харківська державна академія культури, – Х. : ХДАК, 2024. – 58 с.

Додаткова:

1. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. и др. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие. - К.: НТУУ КПИ, 2009, - 363с.

2. Джиргей В.С., Жидецьки В.Ц., Безпека життєдіяльності. Л.: “Афіша”, 1999. – 252 с.

3. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125с.

4. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. - К.: Вища пік., 1995. - 238 с.

5. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. н. ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мігюк, Л. Д. Третьякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. н. ткачука і В. В. Зацарного. – К.: 2009 – 312с.

6. Охорона праці (Законодавство. Організація роботи): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: “Тріада плюс”, 2010. – 648 с.

7. Охорона праці (практикум): Навч. посіб. / За заг. ред. к.т.н., доц. І. П. Пістуна. – Львів: «Тріада плюс», 2011 – 436 с.

8. Серіков Я. О. Основи охорони праці: Навч. посіб. – Харків, ХНАМГ, 2007. - 227с.

9. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці. – К.: Каравела, 2004. – 408 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua/>.

2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua> .

3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.

4. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>,
www.osvita.com.

5. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua/>.

6. Рада національної безпеки і оборони України
<http://www.rainbow.gov.ua/>.

7. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.ол

8. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства
<http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).

9. Офіційний сайт Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України (Держгірпромнагляд): <http://dnop.gov.ua/index.php/uk/>.

10. Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних

випадків на виробництві та професійних захворювань України:

<http://www.social.org.ua>

11. Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ:

<http://base.safework.ru/iloenc>.

Навчальне видання

ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі культури і мистецтва

для всіх спеціальностей

Укладач

О. Є. Казаков, доцент, канд. техн. наук, ст. наук. співробітник,
І. О. Кушнар'юв, доцент, канд. біологіч. наук, доцент

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерна верстка
Казаков О. Є.

План 2024

Підписано до друку 31.08.2024 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк. ризограф.
Ум. друк. арк. 0,6. Обл-вид арк 1. Тираж ____ . Зам. № ____
ХДАК, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4.
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК